

Asia: VN/31464/2023

Lausuntopyyntö ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen toiminnasta perittävistä maksuista annettujen valtioneuvoston asetusten muuttamisesta

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen avoimen korkeakouluopetuksen enimmäismaksu

Lausuntonne yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen avoimen korkeakouluopetuksen enimmäismaksun korottamisesta 45 euroon opintopisteeltä (nykyisin 15 euroa/opintopiste). Jatkossakin korkeakoulu voi päättää myös tätä matalammasta hinnoittelusta tai täysin maksuttomasta tarjonnasta.

Suomen Lukiolaisten Liitto (SLL) kiittää lausuntopyynnöstä ja lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

SLL on huolissaan avoimen korkeakouluopetuksen enimmäismaksun korotuksen vaikutuksista koulutuksen ulkopuolella oleviin nuoriin ja heidän mahdollisuuksistaan hakeutua korkeakoulutukseen. Siksi SLL katsoo, että enimmäismaksua ei voida korottaa ilman erityisryhmien tarkastelua. On ensin löydettävä kansallinen ratkaisu sille, miten avoimen korkeakoulutuksen opintojen suorittaminen mahdollistetaan ilman korkeakoulupaikkaa oleville nuorille ja varmistetaan osaamisen päivittämisen mahdollisuus matalapalkka-aloille.

Avoimet korkeakouluopinnot ovat monelle nuorelle tärkeä väylä kokeilla korkeakouluopintoja. Asetuksen perustelumuistiossa enimmäishinnan nostamisen arvioidaan vaikuttavan kielteisesti avoimen korkeakouluopetuksen kysyntään ja sen saavutettavuuteen. Enimmäismaksujen korottaminen ei palvele Petteri Orpon hallitusohjelman tavoitetta, jonka mukaan ”avoimen korkeakouluopetuksen roolia väylänä osaamisen kehittämisessä vahvistetaan” – kyseisen kirjauksen mukaista olisi pikemminkin madaltaa avoimen korkeakouluopetuksen maksuja.

Asetusmuistion mukaan 14 prosenttia nykyisistä avoimen korkeakoulun opiskelijoista on pienituloisia. On hyvä huomata, että jo nykyinen 15 euron enimmäishinta on esteenä monen pienituloisen korkeakouluopintoihin osallistumiselle. Jos ja kun yhteiskunnalle on edullista pyrkiä korkeakouluttamaan nykyistä suurempi joukko nuorista, sen olisi tarkoituksenmukaista ohjata korkeakoulutuksen pariin myös niitä nuoria, joiden perheellä ei ole resursseja tukea nuorta

kouluttautumisessa. Avoimessa opiskelu väli vuoden aikana voi nopeuttaa myös korkeakoulusta valmistumista ja siirtymistä työelämään, jos tehtyjen opintojen hyväksilukeminen osaksi tutkintoa on sujuvaa. Uudistus lisäisi vastuuta koulutuksen maksamisesta perheille, puolisoille ja työnantajille – ja samoin sulkisi koulutuksen ulkopuolelle yhä enemmän heitä, joilla ei ole näitä tahoja maksajina.

Kun työttömyysetuutta voi saada opiskelua varten vasta yli 25-vuotiaana ja asetettujen ehtojen täyttyessä, maksut asettavat 19–24-vuotiaat koulutuksen ulkopuolella olevat nuoret erityisen hankalaan paikkaan. Avoimen opintoja varten ei voi nostaa opintotukea, eikä avoimen korkeakoulun opiskelija ole oikeutettu esimerkiksi Kelan ateriatuettuun ruokailuun, opiskeluterveydenhuoltoon tai muihin opiskelija-alennuksiin. Lukiosta ei valmistuta ammattiin, ja tuoreiden ylioppilaiden tulot ovat useimmiten hyvin pieniä.

Ehdotuksen mukaan korkeakoulu voi päättää myös ehdotusta alemmasta hinnoittelusta, mutta myös asetusmuistio sisältää oletuksen hintojen noususta. Taloudellinen paine todennäköisesti ajaa korkeakouluja nostamaan hintoja, ja ehdotus voi siis johtaa avoimien korkeakouluopintojen hintojen kolminkertaistumiseen. Korkeakoulujen mahdollisuus määritellä hinnoittelusta strategiansa mukaisesti itse jättää huomioimatta esimerkiksi koulutuksen alueellisen saavutettavuuden – esimerkiksi Uudellamaalla korkeakoulupaikkoja on yhtä toisen asteen opiskelijaa kohden huomattavasti vähemmän kuin muualla maassa. Ilman valtion ohjausta ei ole taattua, että korkeakoulut panostavat koulutuksen tarjoamiseen tutkintokoulutuksen ulkopuolella oleville nuorille.

Osa korkeakouluista tarjoaa korkeakouluopintoja lukiolaisille maksuttomasti, liittyen lukiolain 13 § velvoitteeseen järjestää osa lukiokoulutuksen opinnoista yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa. Korkeakouluilla ei ole kuitenkaan ole velvoitetta tarjota opintoja saavutettavasti koulutuksen ulkopuolella oleville nuorille.

On selvää, että avoimeen korkeakoulutukseen osallistutaan erilaisista lähtökohdista. Osan opiskelijoista maksuista kustantaa esimerkiksi heidän työnantajansa, joiden maksukyky voi olla pienituloista nuorta suurempi. Samalla on hyvä huomioida, että myös työnantajan mahdollisuudet rahoittaa työntekijänsä osaamisen päivittämistä vaihtelevat suuresti.

Asetusmuistion mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö tarkastelee kysymyksiä erityisryhmistä vasta enimmäishinnan korottamisen jälkeen. Järjestys on väärä: jos enimmäishintoja halutaan korottaa, olisi tärkeää löytää kansallinen ratkaisu avoimen opintojen mahdollistamiseen pienituloisille nuorille ennen enimmäishinnan korottamista. Näitä ratkaisuja ovat esimerkiksi nuorille tarjottava koulutusseteli avoimeen korkeakouluun, matalampi enimmäishinta perusopinnoille tai opintojen hintakatto ilman korkeakoulutusta oleville nuorille.

Lisäajan hakemista ja uudelleenkirjautumista koskevat maksut yliopistoissa

Lausuntonne yliopistojen maksuasetukseen ehdotetuista em. muutoksista.

-

Avoimen korkeakoulutuksen tarjontaan ja maksullisuuteen liittyvät kehittämistarpeet

Muu palautteenne ehdotuksista? Mitä muita kehittämistarpeita näette liittyvän avoimen korkeakoulutuksen tarjontaan ja maksullisuuteen?

-

Vaikutusarviontia tarkentavat kysymykset korkeakouluille

1. Kuvatkaa korkeakoulunne nykyinen avoimen korkeakouluopetuksen hinnoittelukäytäntö.

-

2. Miten arvoitte asetusmuutoksen vaikuttavan hinnoittelukäytäntöönne?

-

3. Miten arvioitte asetusmuutoksen mahdollistaman uuden enimmäismaksun vaikuttavan avoimen korkeakouluopetuksen tarjontaanne eri koulutusaloilla? Mille uusille aloille arvioitte enimmäismaksun nostamisesta johtuen käynnistävänne avointa korkeakouluopetustarjontaa?

-

4. Mitä vaikutuksia arvioitte enimmäismaksun nostamisella olevan avoimen väylän opintoihinne / polkuopintoihinne (esim. suoritusmäärät, kriteerit, hinnoittelu)?

-

Toivanen Aliisa
Suomen Lukiolaisten Liitto